

Geleerde lessen

Of ik wilde aansluiten bij het ‘RIF-project’ werd mij, Trynke Keuning, vier jaar geleden gevraagd. Actielijn 5 richtte zich op onderzoek naar interprofessioneel samenwerken en als ‘onderzoeker’ leek dit een leuke uitdaging. Zo belandde ik op een dinsdagochtend, iets vertraagd door de trein, voor het eerst op Landstede Dokterspad, op zoek naar actielijn 5. Vier onbekende gezichten en één bekend gezicht keken op toen ik binnenkwam. Ik nam plaats naast mijn collega Emma Nitert van Hogeschool KPZ.

LES 1

Mensen zijn van nature geneigd samen te werken met mensen die ze al kennen en een beetje op hen lijken. In Engeland zegt men: ‘birds of a feather flock together’ of in het Nederlands: ‘soort zoekt soort’. Dit fenomeen is een continue uitdaging bij interprofessioneel samenwerken.

Actielijn 5 was destijds druk bezig met het opstellen van het ‘basisdocument’, waarin we verzamelden wat er in de literatuur al bekend was over interprofessioneel samenwerken. Er waren ook andere actielijnen, zo werd mij verteld, maar wat die precies deden en wie daarbij betrokken waren, bleef enigszins raadselachtig. Iedereen vergaderde op verschillende locaties en op andere tijdstippen.

LES 2

Nabijheid is belangrijk. Letterlijk zicht hebben op elkaar, door elkaar regelmatig te zien, helpt bij het (interprofessioneel) samenwerken. ‘Uit het oog, uit het hart’ geldt ook hier.

Nadat de klus van het basisdocument was afgerond, gingen we ons als actielijn 5 meer richten op het monitoren van de voortgang en de opbrengsten van de interprofessionele leerteams en de professionaliseringsactiviteiten van actielijn 3/4. Ik kreeg de eer om als deelprojectleider aan de slag te gaan.

Dat was ook ongeveer het moment waarop de hele wereld voor een grote uitdaging kwam te staan: de coronapandemie. Waar het Innovatiecluster, de naam zegt het al, gericht is op ‘innovaties’, ging iedereen in het domein Kind en Educatie weer even terug naar de basis – zorgen dat het primaire proces van lesgeven en ondersteunen van kinderen, jongeren en gezinnen kon blijven doorgaan. Tegelijkertijd werd de urgentie van samenwerking tussen professionals heel duidelijk en werd op sommige plekken de samenwerking tussen opvang, onderwijs en zorgprofessionals veel sterker. In het jaar 2021, waarin we van lockdown naar lockdown gingen, lukte het sommige leerteams maar niet om op te starten, terwijl andere leerteams juist heel succesvol waren. Dit had vooral te maken met regelmatig contact, goede communicatie en stevige begeleiding door de leerteambegeleiders. We merkten in onze eigen actielijnen

hetzelfde: bij het overleg om de twee weken liet niemand verstek gaan, we zagen elkaar misschien wel vaker dan de collega’s van onze eigen instellingen en leerden elkaar door het beeldscherm steeds beter kennen.

Toen de rust was wedergekeerd en de lockdowns voorbij waren, gingen we vol goede moed weer aan de slag. In die periode zorgde projectleider Francien ervoor dat de actielijnen op hetzelfde moment en op dezelfde plek gingen vergaderen. Met een inspirerende opening (meestal een filmpje met pinguïns of schattige hondjes) zorgde ze ervoor dat we allemaal op dezelfde golf-lengte zaten en de dinsdagochtenden effectief besteedden aan het project.

LES 3

Structurele, cyclische overleggen werken beter dan ad hoc, ‘zo nu en dan eens’ overleg. Regelmatige en gestructureerde bijeenkomsten zorgen voor consistentie en voortgang in de samenwerking.

Zowel regionaal als landelijk kreeg men steeds meer interesse in interprofessioneel samenwerken. Regelmatig werden we (en worden we nog steeds) uitgenodigd om op landelijke congressen mee te praten over onze interprofessionele leerteams en de producten die we hebben ontwikkeld met het Innovatiecluster. De betrokken opleidingen zagen ook steeds meer het nut en de noodzaak van interprofessioneel opleiden, en interprofessioneel samenwerken werd overal een actiepoint in de strategische koers. Maar daarmee diende zich een nieuw ‘wicked problem’ aan: hoe zorg je ervoor dat alle studenten een interprofessionele leerervaring opdoen? En kunnen we ook zorgen dat opleidingen écht met elkaar samenwerken aan een opleidingsoverstijgend curriculum?

De focus van ons project veranderde daarmee een beetje en het plan van aanpak paste niet meer helemaal. De doelen die we bij de start hadden gesteld, leken allemaal wel behaald, en ambitieus als we waren, wilden we de twee jaar die nog over waren nuttig besteden. We herijkten onze doelen in juni 2022 waarbij de focus meer kwam te liggen op curriculum en praktijk.

LES 4

Reflecteren op de interprofessionele samenwerking helpt om deze te verbeteren. Door regelmatig stil te staan bij wat we hebben bereikt en waar we naartoe willen, konden we onze focus verscherpen en onze ambitie verleggen. Reflectie is niet alleen nuttig, maar ook noodzakelijk om ervoor te zorgen dat we op de juiste koers blijven en effectief blijven samenwerken.

Voor het wicked problem van het interprofessionele curriculum gingen we met een programmaliijn aan de slag. Wat als we competenties zouden kunnen uitwerken die mbo- en hbo-overstijgend zijn?

We organiseerden werkplaatsen waarin we de opleidingen konden raadplegen wat zij belangrijk vonden. Deze werkplaatsen zorgden gelijk al voor ontmoeting, ideeën uitwisselen en op zichzelf al interprofessionele activiteiten opleverden. We ontwikkelden de Bouwstenen Box (zie pag. 7) waarin niet wordt voorgeschreven hoe het moet, maar suggesties worden gedaan hoe je aandacht kunt besteden aan interprofessioneel samenwerken. Of je als opleiding nu al vergevorderd bent met interprofessioneel opleiden of nog helemaal niet bent begonnen, er zitten altijd bruikbare tips en trucs in. Een tool waarvan we twee jaar geleden nog niet hadden gedacht dat die er zou komen en nu al heel waardevol is gebleken.

LES 5

Interprofessionele samenwerking is bij uitstek belangrijk bij het aanpakken van op het oog onoplosbare, hardnekkige (wicked) problemen. Er is niet één juiste oplossing, maar door samen te werken en verschillende perspectieven te combineren, ontstaan innovatieve en bruikbare oplossingen.

Kenmerkend aan interprofessioneel samenwerken is dat de deelnemers ‘complementair’ werken, dat wil zeggen dat je elkaar aanvult en elkaars expertises benut. Zo ging dat ons ook af. Van Anne Dreke leerde ik hoe belangrijk het is om jongeren te betrekken en hen zelf een stem te geven. Dineke vertelde me hoe belangrijk het is om bij de begeleiding van studenten altijd oog te hebben voor het positieve, al zijn die nog zo klein. Van Alineke leerde ik het proces meer te waarderen en niet alleen maar zo snel mogelijk naar de finish te willen en Pieter deed me regelmatig ‘out-of-the-onderwijs-box’ kijken. En dit was nog maar een kleine greep uit de inzichten die de verschillende professionals met wie ik mocht samenwerken mij gaven.

LES 6

Interprofessioneel samenwerken wordt pas echt van meerwaarde als mensen complementair aan elkaar zijn. Dat wil zeggen dat je ieder vanuit je eigen expertise iets toevoegt. Samen ben je meer dan de som der delen.

Door het werken met al die verschillende mensen met hun verschillende achtergronden leerde ik mezelf ook veel beter kennen. Wie ben ik en wat heb ik te bieden in dit team? Ik leerde dat de rol van onderzoeker mij past, ik voelde me in die rol gewaardeerd en serieus genomen. Ik leerde ook waar ik minder goed in was (ik hanteer bijvoorbeeld graag de ‘struisvogeltechniek’ bij conflictsituaties en krijg regelmatig een ‘error’ als dingen – nog – niet concreet zijn) en wat het moment is dat ik anderen beter naar voren kan schuiven.

LES 7

Door interprofessionele samenwerking krijg je ook meer zicht op je eigen (professionele) identiteit. Het samenwerken met mensen van verschillende achtergronden helpt je jezelf beter te leren kennen en je eigen rol en bijdragen te waarderen.

Na vijf jaar is het project in zijn oorspronkelijke vorm afgerond en is de RIF-subsidieperiode ten einde gekomen. Maar klaar zijn we nog lang niet. Want de laatste les die ik heb geleerd is dat interprofessioneel samenwerken altijd een uitdaging blijft. Enerzijds omdat er altijd belangen spelen op verschillende lagen van betrokken organisatie(s) maar ook omdat we van nature geneigd zijn om te werken met mensen die je kent en een beetje op je lijken. We hebben de afgelopen vijf jaar gezien dat interprofessioneel samenwerken veel kan opleveren, voor het kind of jongere en voor de professional, maar er zijn ook nog een heleboel vragen onbeantwoord. Kunnen we bijvoorbeeld een opleidingsoverstijgend interprofessioneel curriculum realiseren? Kunnen we nog meer werelden van het kind, zoals bijvoorbeeld de wijk, betrekken? En hoe krijgen we de meerwaarde van interprofessioneel samenwerken voor het kind nog beter in beeld? Met deze en meer vragen gaan we de komende jaren aan de slag. We zetten de reis samen voort en nemen de geleerde lessen mee. Ik kijk er naar uit! Reizen jullie mee?

MEER WETEN?

Wil je meer weten over de plannen voor de komende periode? Houd dan kindeneducatie.nl in de gaten!